BAŞDAN

Haftalık siyasî magazin

Salı günleri çıkar halk gazetesi
Gazetenin kurucusu
Aziz NESİN
Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden:
Rifat Ilgaz
Adres: Kumkapı, Derinkuyu Sok. No. 4
İSTANBUL
Telefon: 21131
ABONE:
Bir yıllık: 500 Kr.
Altı aylık: 250 Kr.
Fiatı: 10 Kr.
Yıl: I — Sayı: 20 — 21 Aralık 1948
Dizildiği ve basıldığı yer: Osmanbey Matbaası

Bir adam tanırım ki

Yazan: Rifat Ilgaz

Bazı mecburiyetler vardır ki mizacı sizinkine tabantabana zıt bir çok adamları karşınıza çıkarır ve sizinle arkadaş yapar. Askerlik ardakaşı, meslek arkadaşı gibi... Herkes, böyle kötü bir tesadüf eseri olarak karşınıza çıkan bu adamdan bahsederken arkadaşın Orhan Bey, dostun Necati diye söze başlamak cesaretini bulurlar kendisinde...

Fîtarihinde kuş uçmaz, kervan geçmez bir kasabacıkta böyle bir meslek arkadaşı da benim karşıma çıkmıştı; amma ne meslek arkadaşı... Hemen her gün vazife zoruna yüzyüze geldiğimiz bu adamla bir türlü yıldızımız barışmamıştı. İlk günlerde bu soğukluğu onun yüzünün ifadesinde ve hareketlerinde bulur gibi olmuştum. Gün geçtikçe geri bir zihniyetin şuursuz belirtilerini parlak fikirler halinde ileri sürmek istediğini gördükçe «işte bir Turancı daha!» demiştim.

Derse girerken, koluna kırmızı bantlar taktırdığı sınıf mümessiline «dikkat!» diye bağıran çocuklara hazırol vaziyetinde şiirler okuturdu.

Kendisi millî bayramlarda bol yaşasınlı basma kalıp nutuklar verebilmek için Partiden emir değil de işaret alan okul müdürünün elinin bir hareketine bakardı.

Arkadaşları arasında kendisi gibi sivrilmek isteyenler varsa, toyca dedikodularla onu kasabanın büyük tüccarları, ağaları ve ileri gelen memurları yanında gözden düşürmiye, iyi bir milliyetçi olmadığını söylemek suretile ayağını kaydırmağa çalışırdı. Meselâ kasaptan et alırken kendisinin milletsever bir genç olduğunu yüksek sesle etrafına duyurmaktan hoşlanırdı.

Perhiz ve turşu hesabı müsamere geceleri sebepli sebepsiz talebe velilerini tersler, üstü başı perişan talebeleri tekme tokat kovalar, sırtında sağlamca bir gömleği olmıyan çocukları boyunbağı için sıkıştırırdı. Pazara giden köylüleri okula çağırır, gün görmedik küfürlerle yumurta, tavuk pazarlığı yapar, hesapta yanıltarak onları atlatmağa çalışırdı.

Onu bir Halkevi müsameresi için roller bölüşülürken daha iyi tanıdım. Başrol olan Köroğlu'yu kendisine münasip görüyordu. Arkadaşları daha kültürlü ve daha anlayışlı birini ileri sürünce, bizim yapma yurtsever, o gencin Köroğlunu oynayacak kadar millî

(Devamı: 2 de)

Okuyucularımıza

13 Aralıkta yapılan bir arama sonunda, gazetemize ait yazılar, Savcılık makamınca incelenmek üzere, emniyet memurları tarafından alınmış olduğundan, gazeteyi zamanında yetiştirmek kaygısile, bu sayımız istediğimiz olgunlukta hazırlanamamıştır. Okuyucularımızdan özür dileriz.

Fedai

Bileğimin hakkına geçinirim bu gazinoda;
Ne kulağımda Müzeyyenin şarkısı,
Ne kantosu Melâhatin..
İş ekmek parasında.
Kan dökmekten hoşlanmam,
Uysalım herkesten fazla.
Ne de göstermek isterim kendimi.
Hır çıksın ayda, bayramda..
Keyfimden içmiyorum bu zıkkımı
Patronum da farkında işin,
Şu renge bakın, aslan sütü,
Birebirdir cesarete!
Herşey gitseydi yolunda
Çok işler gelirdi elimden
Yerinde gücüm, kuvvetim.
Yapışmadım sapına bir küreğin
Elimi vurmuş değilim,
Testereye, çekice,
Her şeyin satıldığı bu şehirde
Para eder bir cesaretim var.
Koydum ortaya yüreğimi!

Rifat Ilgaz

Bursa Savcılığının bir tevzihi

«Başdan» gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne

Kumkapı Derinkuyu S. No. 4
İstanbul

23 Kasım 948 günlü nüshanızda (Bursa C. Savcılığı dikkat nazarına) başlıklı yazınız üzerine yapılan tetkikatta:

1 — 11/9/948 tarihinde 8 yaşlarındaki Şahin Yakışığı idaresinde bulunan motosikletle çarpma suretile ölümüne sebebiyet vermekten sanık Hüseyin Erdönmez hakkında ayni gün memuriyetimizce takibat yapılarak 3005 sayılı kanuna tevfikan bu şahıs hakkında Bursa Asliye Ceza mahkemesinde dâva açıldığı ve yapılan duruşması sonunda, beraatine karar verilerek şahsın bu karar üzerine serbest bırakıldığı ve kanun hükümlerine uygun olarak verilen beraat kararının da kat'ileştiği,

2— 26/7/948 tarihinde Mehmet Daniş'in Yıldırım karakolunda ayağından tabanca kurşunile yaralanması hâdisesine memuriyetimizce ayni günde vaz'iyet edildiği ve Mehmet Danışın daha evvel mahkûm olduğu cezayı çekmek üzere çıkarılan yakalama emrine müsteniden yakalanarak karakola getirildiğinde, üzerinde bulunan bıçağı çekerek karakoldaki komiser muavinine taarruza kalkıştığı ve komiserin de polis vazife ve salâhiyet kanununun 16 cı maddesinin verdiği salâhiyete dayanarak hâmil bulunduğu tabancayı çekip ateş ederek ayağından yaraladığı ve bu suretle taarruzu defettiği ve bu hâdisede komiserin fiilinde suç unsurları bulunmadığından dolayı hakkında kamu dâvası açılmasına mahal bulunmadığına 28/7/948 tarihinde karar verildiği ve bu karara da alâkalılar tarafından itiraz edilmediği anlaşılmıştır.

Her iki hâdisede kanun hükümlerine aykırılık görülmemektedir.

Bu tavzihimizin Matbuat kanununun 48 ci maddesi mucibince ve bu maddedeki kayıtlara uygun olarak ilk çıkacak nüshanızda neşrini rica ederim.

Ey hür Gençlik

Eskişehir milletvekili İsmail Hakkı Çevik Büyük Millet Meclisinde konuşuyor:

Jandarma kumandanı bu 32 vatandaşı tevkif ediyor, sonra da hudutta Koçgiri denilen yere götürerek makineli tüfek ateşine tutuyor ve hepsini öldürüyor.

Hotanto kabilesinde de böyle bir hâdisenin cereyan ettiğini işitseydik, hepimiz müteessir olurduk. Halbuki Atatürk inkılâbı ile kurulan yeni ve medenî Türkiyede böyle bir hâdisenin cereyan etmesinin, hakikaten çok ağır olması lâzım geleceğini takdir buyurursunuz.

*

Türkiyede demokrasinin her sene üstüste boğulmak istendiği netameli Aralık ayının dördünde Millî Talebe Birliği kuruluşunun yıldönümünde, Hüseyin Cahit Yalçın, Eminönü Halkevinin balkonundan, bâsü bâdelmevt sırrına ermiş bir Hitler edasile konuşuyor:

«Siz münevver memleket gençleri, Atatürkün çizdiği yolda azimle yürümeğe devam ediyorsunuz. Hepimiz sizinle iftihar ediyoruz.»

*

Başdan:

Kanunsuz öldürülen 32 vatandaş için miting yapamıyan, şekerin iki lira olmasını protesto edemiyen, senede altmış bin vatandaşın veremden ölmesine ses çıkaramıyan, Amerikaya kaçırılan altınlar için nümayiş yapamıyan, on bir senedir Büyük Atatürke mezar yapılmamasını hazmeden, ey hür gençlik!

Bakın; sizin namınıza kimler iftihar ediyor. Atatürk zamanında ağzını açamıyan, eline kalem alamıyan Hüseyin Cahit, Atatürkün çizdiği yolda (!) azimle yürüdüğünüz için sizi tebrik ediyor. Biz de edelim mi?.

Bir küçük nokta

Yenilik adı altında yapılan bütün işler «yaz-boz» dan başka bir şey değil. Her Bakanın, kendisinden evvel geleni mat etmek için işleri berbat etmesi millî gelenek icabı oldu. Bu seferki Millî Eğitim Bakanı da, ilk okullara, numara yerine isim konulmasını emreylemiş. Bundan evvelki bunun tersini yapmıştı. Bundan sonrakinin de bunun tersini yapacağı muhakkaktırı.

Ceffelkalem bir buyuruldu ile yapılan bu değişiklik, bu fakir milletin bütçesine kaça mal olduğunu düşündünüz mü?

«Onuncu ilk okul levhasının «Mustafabey ilk okulu» olması en azdan yirmi liradır. Meselâ on bin ilk okul için iki yüzbin lira lâzımdır. Hele dil inkılâbı adı altında on sene içinde, Maarif Vekâletinin Maarif Bakanlığına, Maarif Bakanlığının, Kültür Bakanlığına, Kültür Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığına çevrilmesi, bu küçücük değişikliklerden her biri bir milyon liradan aşağı değildir.

Tasarruf tasarruf diye barbar bağıran büyüklerimiz, bu küçükcük noktayı da düşündüler mi acaba?

İstanbul polisine Açık teşekkür

13 Aralıkta yapılan aramada ve Emniyet Müdürlüğünde nezaret altında tutulduğum kısa müddet zarfında emniyet memurlarının gösterdikleri nezaketten dolayı kendilerine müteşekkirim.

Aslında, vazifelerini yapan bu şahıslara teşekkürü fazla görenler bulunabilir. Fakat daha bir sene evveline kadar, Emniyet Müdürlüğünün sadece adından başka emniyete ait hiç bir tarafı yoktu. O korkunç devrenin tazyikine uğramamış, Emniyet Müdürlüğünün o zamanki dehşet saçan atmosferi içine girmemiş olanlar, polisteki bir sene içinde vukua gelen değişikliği, bu demokratik inkişafı anlıyamazlar.

Vazifeleri ve kanun çerçevesi içinde gösterdikleri iyi muameleden dolayı, bütün vatandaşlara ayni şekilde hareket ettiklerine inanarak, tekrar teşekkürü bir borç bilirim.

Aziz Nesin

Türkiye Sosyalizme neden muhtaçtır.

No. 4

Anayasa ve teşkilât, bizim Avrupa cemiyetlerinin «Millet» basamağında bulundukları bir zamanda ortaya çıkışımızın ve maziden alınan derslerle ancak garbe dönmemiz icabettiği gerçek kanaatile dolu oluşumuzun bir neticesidir. Ama garbın Millet, safhasında bulunması ve bizim Osmanlı Imparatorluğunun feodal bünyesi içinde daima dışardan gelen tazyikle bir takım muvaffakiyetsiz ıslahat hareketlerine girişmemiz "Millet,, olmak demek değildir. Monarşiyi impa ratorluk, monarşi de Milleti de hazırlar ve imparatorluktan Millete geçilebileceği sade ce bir iddiadır. Bu iddiaya dayanan anayasalar, teşkilât v.s. de yapmak mümkündür. Sosyal realite ise kendi yolunda devam eder ve H. P. de görüldüğü gibi en ileri burjuva prensipleri içinde bal gibi oligarşi yapılır.

Bu oligarşik zümre burjuvalaşmak imkânlarını evvelce vazedilmiş Anayasada bularak sür'atli bir geçişle demokratlaşmaktadır (!)

Demokrat Parti yani H. P nin kendi bünyesinde yaptığı ve daha sonra da yapmak mecburiyetinde olduğu islâhat bunun şüphe götürmez delilidir. Bugünkü partiler arasında H. P. ne en yakın olan şu anda ondan en uzak gibi görünen Demokrat Partidir ve Demokrat Parti H. P. nin liberal bir kanadından ibarettir. yarın onunla anlaşacaktır, çünki D. P. Hal Partisinin can kurtaranı olmuştur. Onun içine düştüğü basiretsizlikten kurtarıp menfaatlerini artık oligarşik nizam içinde değil liberal nizam içinde kavraması zamanı geldiğini haykırmaktadır. Bu, fatih ve yüksek memur zümresinin 23 sene hizmetinde kullanmış olduğu müteahhit, tüccar v.s. unsurların kuvvetlenmesi neticesinde efendilerle yetiştirmelerile müsavi olduğunu kabul etmek istememesi haleti ruhiyesi ve yetiştirmenin eşitlik arzusundan ibarettir. Menfaat birliklerini kavrayınca H. P. nin (Fatih Zihni Bey) haleti ruhiyesi ve D. P. nin (tüccar v.s. serbest teşebbüsçülerin) "aşağılık kompleksi,, kendiliğinden kalkacaktır. Bu ise oligarşiden burjuvaziye geçiş ve burjuva anlayışile "Millet,, olmağa doğru gitmektir. Birisi: Ingilizler iptidaî birçok Afrika cemiyetlerinde kapitalizmi mükemmelen kurmuşlardır, eğerher cemiyetin belirli safhalardan geçmesi zarurî olsaydı bunun mümkün olamaması lâzımdı diyordu. Arkadaşım «hariçten gelecek bir etkiyle daha ileri bir sosyal kademeye varmak, bu suretle bir kademeyi hiç yaşamadan ötekine geçmek kabil olur» demek istiyor. Bu hariçten gelen tesir üç türlü olabilir:

a) Silâh kuvvetile
b) Ekonomik baskıyla
c) Dünya durumunun baskısiyle.

Bizim, cumhuriyeti kuruşumuzla hariçten vaki olmuş silâhlı veya ekonomik bir alet olma mevzuubahis değildir. Imparatorluktan «Millet» safhasına geçmek iddiamız o sırada dünyaya hakim; ve sosyal tekâmüllerin modern ifade şekli bulunan Demokrasilerin vasıtasız tesiri altında vuku bulmuştur. Halbuki Demokrasiler bilhassa endüstri inkılâbından sonra kuvvetlenmiş olan Burjuva sınıfının eseri ve Millet anlayışı onların Millet anlayışı idi. Bu burjuvaziyi yaratan devreyi biz hiç yaşamamıştık. Işte bizim Cumhuriyet iddiamız muasır cemiyetlere şeklen uymak zorundan doğmuştu. Burjuva Demokrasisinin esaslarına dayandığı için de Devleti kuvvetlendirmek suretile, devletin etrafında toplanacak olan zümreyi burjuvalaştırmak neticesine varacaktı. Haricî sermayenin, şirketlerin, kapitülâsyonların v.s. önünü alarak ve hiç var olmayan sanayii devlet elile yaratmağa koyularak yerli bir burjuvazinin türemesine meydan vernek... Yabancı sermaye kovulunca, ve bizde bir burjuvazi mevcut olmayınca o burjuvaziyi devetçilik yoluyla yaratmak icabetti. Bu burjuvazi:

a) Büyük memuriyetlerden para kazanarak bizzat veya akraba ve ortaklarile teşebbüse girişenler,

b) Devletin ısrar ve inatla koruduğu müteahhitler ve mühendisler,

c) Serbest mesleklerden türeyenler, yollarından yetişti. Ve bu üç grup H.P. etrafında sıkı sıkı tutunarak totaliter idarenin «nimetlerinden» faydalandı ve onun şakşakçılığını yaptı.

Bir adam tanırım ki

(Baş tarafı 1 de)

hislere sahip olmadığını açıklayıverdi. Aldığı makul itirazlar karşısında bocalıyarak yumruğunu masaya vurdu: «Biz adamı böyle de sustururuz!» diyecek kadar küstahlığı ileri götürdü ve yenisini tedarik imkânı olmıyan kitabı parçalıyarak sobaya attı. Bu hareketi yaparken yegâne dayandığı nokta kitabın kendi malı oluşu idi.

Bir gün ona bu koskoca (!) kaza merkezinde geceleri sokaklarda tek lâmbanın bile yanmadığını, bu iş için uğraşması lâzım geldiğini hatırlattığım zaman «bu cahil sürüye lâmbanın ne lüzumu var!» diyebilmişti. Halkın cehaletinden böyle cesaretle bahsederken kendisinin bir öğretmen olduğunu unutmamasını hatırlatınca da «ben dersimi bilirim..» diye kesip atıverdi.

«Amma bu bayram nutukları ne oluyor?» diyecek oldum; vatan, millet, şeref, namus gibi yeni mânalar alan kelimelerden düzme cümleler dinletti bana...

Bir gün kasabanın yabancısı sıfatile kerpiç evlerden, taş döşenmemiş yollardan bahsederken, otuz yıldır Cumhuriyetin bu kasabaya ne getirdiğini sormuştum. Bahçesinde diktiğimiz binayı göstererek: «Bu okul, Cumhuriyetin eseridir!» demişti. Sonradan öğrendim ki bu merdiven başına yaldızlı tahtalardan altıok takılmış okul binası da Cumhuriyetten evveldir ve yirmi bin Ermeni vatandaşın hâtırasını taşımaktadır.

Bu arkadaşı görmiyeli bir kaç sene oluyor. Şimdi ya bir iki kıdem almış ve yahut ilâve olarak bir idarî vazife daha yüklenmiştir. Ben ise öğretmenlikten çıkarıldım. Yani büyük bir lûtuf olarak bu adamla arkadaşlık mecburiyetinden affedilmiş bulunuyorum; ne mutlu bana değil mi?

Cumhuriyet devrin[de]

Cumhuriyet devrinde Devletçiliğin doğuşu: Emperyalist kapitalizmin en büyük dertlerinden birinin memleketindeki işçi sınıfının kendisine karşı giriştiği mücadele ile müstemlekelerin isyanı olduğunu ve bu isyan hareketlerinin tekelci kapitalizmde bir buhran yarattığını, tekelci kapitalizmin bu hareketleri önlemek için faşist usullere baş vurduğunu evvelde görmüştük.

Birinci dünya harbi sonunda emperyalistlere karşı baş kaldıran Çin, Hindistan gibi Türkiye de kendisini tam bir müstemleke yapmağa çalışanlara karşı isyan etti. Türk milleti kendisini bağlayan Sevr muahedesini tanımadı. Bütün Türk halkı emekçisinden köylüsüne, esnafından münevverine ve memuruna kadar Atatürkün Emperyalist Devletlere karşı kaldırdığı isyan bayrağı altında birleşti, ve savaştı. Bu kavga sonunda yalnız Türkiyeyi Yunan halkına ezdirmek suretile ellerine almayı ümit eden Tekelci kapitalist uşakları Loyit Corclar değil, aynı zamanda Türk halkının mücadeleci ve yaratıcı kabiliyetine güvenemiyerek onu emperyalistlere satmağa çalışanlar da yenildiler. Hiç bir ayrılık düşünmeden kadınlı erkekli çarpışan millet, İstiklâl Savaşından galip çıktı. Asırlarca süren ve emperyalist boyunduruğu hazırlayan kapitülâsyonlar kaldırıldı. Ecnebi imtiyazlarına son verildi. Bu suretle milletin Atatürkün önderliği altında kazandığı bu askerî zafer Lozan muahedesi ile perçinlenmiş oldu.

Fakat şimdi asıl büyük zaferi kazanmak lâzımdı: Emperyalistler ve uşakları tarafından yıllarca sömürülerek harabeye çevrilmiş olan bir yurdu imar etmek, fakir ve cahil bırakılmış bir milleti yükseltmek gerekiyordu. Bundan başka on sene gibi kısa bir zamanda üç büyük harp geçirmiş olan Türkiyenin insan ve toprak menbaları hemen hemen kurumuştu.

Bu şartlar içinde 1924 de kurulan Cumhuryet hükûmet daha memleketin kalkınması meselesini ciddî olarak ele almağa vakit bulamadan eski idareyi diriltmeğe ve emperyalistlere tekrar eski mevkiini kazandırmağa çalışan irtica hareketi ile karşılaştı. Din kisvesi ve memlekete sermaye getirmek maskesi altında çalışan bu irtica hareketi hükûmetin aldığı şiddetli tedbirlerle önlendi. Eski rejimin karargâhları olan tekkeler, zaviyeler, dinî mahkemeler, medreseler kaldırıldı, türbeler kapatıldı. Yeni harfler kabul edildi. Ecnebi sermayesi ve-

ya nufuzu ile [...]
re sevkedildi. Bu[...]
di, bazıları sürül[...]
süretle hükûme[...]
miş oldu. Fakat [...]
kaydetmek gere[...]
hükûmetin emp[...]
ber olan emekçi[...]
bir anlama neti[...]
Halbuki emekçi[...]
ve her yerde em[...]
hareketlerinin e[...]
larından biri ol[...]

Memleketin h[...]
lefeti kaldıran [...]
partili, merkezî, [...]
gelmişti.

19292 senelerin[...]
det zarfında hü[...]
birinci derecede[...]
yor, ekonomik n[...]
lıyordu. Bunun [...]
tin ekonomik h[...]
sarih bir plânı [...]
lâl Harbini kaza[...]
gelmiş olan suba[...]
rekkep olan hük[...]
lecek kat'î bir fi[...]
peryalistler atıl[...]
ne yolda kakın[...]
mik nizam kuru[...]
tin emperyalistle[...]
için kuvvetli olm[...]
demekti. Türki[...]
bile kökleri kazı[...]
bu saanyii kura[...]
man da yoktu. B[...]
şısında Türkiye [...]
mal satıp mukab[...]
sa daha eyi olma[...]
kapıdan kovdu[...]
bür kapıdan içe[...]
idi? Hûlâsa hük[...]
vazıh bir politik[...]
lerine kadar bu [...]
veremedi. Sanay[...]
bandrol mu, mü[...]
yıp gitti.

Cumhuriyet h[...]
ekonomik sahada[...]
nın sebeplerinden[...]
ya ham maddele[...]
bu yüzden mem[...]
masıdır. Bu yüz[...]

Amerika, Rusya ve Tükiyede yaşama seviyesi

Eşyanın cinsi	Orta gelirli bir Türk bu şeyleri satın almak için şu kadar saat çalışmak zorundadır	Orta gelirli bir Rus bu şeyleri satın almak için şu kadar saat çalışmak zorundadır	Orta gelirli bir Amerikalı bu maddeleri satın almak için şu kadar saat çalışmak zorundadır.
Bir takım erkek elbisesi	354 saat, 50 dakika	583 saat, 20 dakika	23 saat, 28 dakika
Pamuklu bir takım iç çamaşırı	38 saat, 5 dakika	32 saat, 5 dakika	4 saat, 36 dakika
Bir çift erkek kundurası	110 saat	108 saat, 20 dakika	9 saat 37 dakika
Dikiş makinesi	714 saat, 16 dakika	375 saat	66 saat, 53 dakika
Bir radyo	857 saat, 8 dakika	225 saat	20 saat, 44 dakika
Bir kol saati	126 saat	337 saat, 30 dakika	17 saat, 39 dakika
Bir somun ekmek	1 saat, 7 dakika	1 saat, 10 dakika	6 dakika
Bir litre süt	1 saat, 40 dakika	1 saat, 11 dakika	9 dakika
12 yumurta	4 saat, 7 dakika	2 saat, 43 dakika	31 dakika

76

Yukarıda verilen ve üç memleketi mukayese eden liste, yalnız çalışabilen insanlar içindir. İş sahibi ve işsizler arasındaki nisbet malûm olmayınca bu liste bir memleketteki refah seviyesini ifadelendiremez. Meselâ memlekette yüz de yirmi beş nisbetinde iş sahası açık ve yüzde yetmiş beş kişi işsizse, iş sahibi olanların listedeki maddeleri satın alma kabiliyeti, o memlekette refah veya sefalet olduğunu göstermeğe kâfi değildir. Türkiyedeki vasatî kazançta iş bulabilen bir şehirli işçi içindir. Yoksa, toprak işçisi olan köylünün ortalama kazancı hesaplanırsa, rakamlar her vatansever için korkunçlaşır.

[D]evletçiliğin doğuşu

enler mahkemele
azıları tecrid edil
ları da asıldı. Bu
ini kuvvetlendir
şunu da esefle
icraat esnasında
areketi ile bera-
a hareketi yanlış
tadan kaldırıldı.
keti her zaman
aleyhdarı istiklâl
dayanak nokta-

a hertürlü muh
t Hükûmeti tek
bir rejim haline

levam eden müd
siyasî meseleler
ti haiz bulunu-
inci derecede ka
den biri hükûme
evvelden çizilmiş
idi. Yalnız İstik-
esi ile bir araya
evverlerden mü-
hususta takib edi-
değildi. Evet, em
t iktisadî hayat
Nasıl bir ekono-
Harap bir memle
da tutunabilmesi
ı. Kuvvet sanayi
en basit sanayiin
ndan başka el de
ye ve teknik ele
mkânsızlıklar kar
ceğine Avrupaya
nayi mamulleri al
Halbuki bu, bir
mperyalistlerin ö-
demek değil mi
konomik sahada
ğı için 1929 sene
de kat'î cevaplar
at mi, inhisar mı
senelerce uza-

in bu senelerde
yol tutmaması-
bu devrede dün-
şteri bulması ve
nsüllerimizin satıl
âl harbinden çı-

kan köylümüzün cebine bir hayli para giriyordu. İstihsal de erimekte idi. Rejiminin kuvvetlendirmeğe çalışan Cumhuriyet Hükûmetinin dikkat nazarını ekonomik sahaya çekecek mühim bir zorluk yoktu.

Fakat vaktaki 1929 dünya buhranı baş gösterdi ve Türkiye mallarına dünyada alıcı bulunamadı, o zaman Türkiyenin ekonomik meseleleri birinci plâna geçti. Malı elinde kalan ve Türkiye nufusunun yüzde seksenini teşkil eden köylü büyük bir sefalete gömülmüş, proleterleşmeğe başlamıştı. Köylü, merkezî hükûmetin otoritesini perçinlemek maksadile yapılan demiryolları için büyük vergiler öderken yaşayabilmek için bu demiryollarında âdeta boğaz tokluğuna çalışmak mecburiyetinde kaldı. Ucuz işçi bulan müteahhitler Türk köylüsünün sırtından milyonlar kazandılar.

Fakat buhranın memleketimizde doğurduğu sefalet çok büyüktü. Hükûmet bu yüzden kat'î kararlar almak mecburiyetini hissediyordu. Cumhuriyet Hükûmeti, emperyalistleri Türkiye hudutlarından dışarı atmanın emperyalist nüfuzundan kurtulmak için kâfi bir tedbir olmadığını, aynı zaman da emperyalist dünyaya bağlı olmayan müstakil bir ekonomik sistem kurmak gerektiğini anlıyordu. Ekonomik istiklâlle perçinleşmeyen siyasî bir istiklâl boş ve geçici idi. Nitekim Atatürk «İKTİSATSIZ İSTİKLÂL OLMAZ» diyordu.

Türkiyeyi dünya emperyalistlerine bağlı olmaktan kurtarmak için her şeyden evvel Türk köylüsünün malını dünya kapitalist piyasasına bağlı olmaktan kurtarmak lazımdı. Türk köylüsü madem ki Avrupa sanayii için ham madde temin ediyordu, o hal de ham maddesi Türkiyede bulunan sanayii kurmak suretile Türk köylüsünü dünya piyasasına tâbi olmaktan kurtarmak mümkündü. Bu sanayi kurulduğu takdirde her hangi bir emperyalist harp halinde de Türkiyenin kendine yeter bir sanayii olacak, harpten sarsılmayacak, emperyalistlere muhtaç olmayacak ve nihayet müstakil bir siyaset takip edebilecekti. Bu sanayi, buhran yüzünden işsiz kalan emekçi ve köylü yığınlarına iş temin etmek, ve bu yığınları cehaletten kurtarmak hususunda da memlekete faydalı olacaktı.

Kısaca denebilir ki *Türkiyenin sanayileşmesi, emperyalistlere karşı açtığı askerî ve siyasî savaşın ekonomik sahada devamından başka birşey değildi.*

İsrail Devleti

Filistinde kurulan İsrail Devleti, hâlâ dünyanın dikkatini üzerinde taşımaktadır. Muvakkat İsrail Hükûmetinin Basın ve İstihbarat bürosunun yayınladığı bültenden bazı kısımları aşağıya aldık. Gazetemizin ikinci sayısında Filistin hakkındaki görüşümüzü belirtmiştik. Yahudi — Arap kardeşliği ve her iki tarafa ayni hak tanınması esası, emperyalistlerin menfaatini baltalasa da, tahakkuku zarurî bir millî kurtuluş dâvasıdır.

İsrail devleti bir emri vakidir. O, Orta - Doğunun siyasî içtimaî ve iktisadî bünyesinin yeni bir uzvudur.

Takriben 60 yıl önce, siyonist teşkilâtı, Yahudilerin öz vatanı olan Filistinde ulusal bir ocak tesis etmek maksadıle ilk adımlarını attığı dakikadan beri, bu hareketin yaratıcı ve sulhperver bir cereyan olduğunu belirtmiştir.

60 yıl müddetçe, bu memleketin bataklıklarını kurutmak ve bakımsız topraklarını ihya etmek için milletimizin en güzide kudret ve istidadını seferber ederek işe giriştik. Bu müddet zarfında elde ettiğimiz başarılar sayısızdır. Kuru bir çölü asrî ve ilerlemiş bir diyara tahvil ettik. Bataklıklar kurutuldu, topraklar müsmirleştirildi, su cevherleri keşfedildi, fabrikalar kuruldu, ziraat usulleri ıslah edildi, yeni koloniler kuruldu, yollar, mektebler, üniversite, kültür müesseseleri tesis edildi ve nihayet Filistin, eski an'anevî halinden çıkarak modern ve yüksek seviyeli bir memleket kılığına girmiştir. Görüldüğü gibi, Orta—Doğu'nun kalkınmasına teberru ettiğimiz pay hiç te kıymetsiz değildir. O halde, mevcudiyetimiz sun'i ve geçici hırslara isnad etmez, o, göçebelikten ve kulluktan kurtulmağa karar vermiş millî iradenin yarattığı bir inkılâbın tabiî semeresidir.

***

İsrail devleti, Orta — Doğu devletleri ailesi içinde, bütün komşularile samimî ve dostane münasebetlerin tesisini candan arzu eder. Doğu milletleri camiası içinde, faal, yaratıcı

(Devamı 4 de)

Türkiye - Mısır münasebetleri

Hürriyet'de «Türkiye - Mısır dostluğunu rencide edecek bir âbide» başlığı altında şöyle yazılıyor:

Cordier adında bir Fransız sanatkârı tarafından yapılmış olan bir kabartma eser, Nizip muharebesinde Mısırlı İbrahim Paşanın kazandığı zaferi tasvir etmektedir. Sanatkârın Fransada hazırladığı bu eser, o zamanlar Bâbıâlinin Paristeki sefiri vasıtasile yaptığı teşebbüsler ve protestolar sebebile Osmanlı İmparatorluğunun mânevî şahsiyetini rencide eder mahiyette görülerek bronz olarak dökülmemiş ve bunun üzerine Mısır hükûmeti Osmanlılarla mevcut münasebetlerin selâmeti için bu eserin Kahire meydanlarından birine yerleştirilmesinden vazgeçmişti.

Fakat geçen hafta İbrahim Paşanın yüzüncü ölüm yılı münasebetile yapılan bir merasimde Mısır Kralı Faruk, vaktile Fransız sanatkârının yaptığı kabartma taslağına tamamen sadık kalarak, iki genç Mısırlının bu eseri ihya ettiklerini ve âbidenin yakında Kahirenin en büyük meydanlarından birine ve Operanın karşısına vazedileceğini ilân etmiştir.

Bu haberi görünce ister istemez şöyle düşündük: Bakalım Türkiye Cumhuriyeti hariciyesi Osmanlı hariciyesi kadar olsun hassas davranabilecek midir?

Bursanâme

Bursa, Türkiyede hürriyet ve demokrasi gibi tam göstermelik bir vitrin şehridir. Beş yüz metre kadar şehir içi asfaltı süslenmiş, allanmış, pullanmış, tellenmiş, bunun dışındaki kenar mahallelere el sürülmek ihtiyacı duyulmamıştır. Bütün imar hareketi, şehre turist celbi için lüks otellerin etrafında toplanmış ve bu Bursalı halkın, dolayısile Bursa şehrinin aleyhine olmuştur. Bursayı güzelleştirme adı altında Kırk merdiven, Karagöz'ün mezarı gibi öyle acaiplinler yapılmıştır ki, bunlara nesiller ve nesiller boyu gülünecek ve ağlanacaktır.

★

Estek kösteğin adı olmuş burda estetik
Betondan sefertası binalarla süsledik
Böyle şehirciliğe doğrusu ya pes dedik.
Doğru söyliyenleri dokuz köyden kovarlar.
Lâfımız kurşun gibi anlar sağır duvarlar
Şehre süs lâzım değil, Türkün süsü sadelik
Smokin mi giyilir, cepte yokkken metelik
Bu acayip kılıkla olmuş şehir turistik
Söylemesen yutulmaz lâf gırtlağa tıkanır
Hakikatı söylesen zülfüyâra doğanır.
Kalemim ok gibidir, elim de hayli sakar,
Dışı seni yaksa da içi de beni yakar
Şu kırk merdivenlerden su akar aptal bakar.
Doğru desen söz olur, eğri desen göz olur
Ferman efendimizin yaz ortası güz olur.
Yumuşak ta söylesek lâfımız gelir pek dik
Bir yağmur çiselese Bursa olur Venedik
Boru döşenecekmiş yollar delik üstelik
Gondol lâzım mehtapta yahut üç çifte kayık
Çişte tükürsen sakal, altında da var bıyık.
Batmadan boğulmadan çıksak Bahri Bursadan
İsteyip âsasını ya hazreti Musa'dan
Yahut çıksak göklere ibret alıp İsa'dan
Ya deveyi gütmeli, ya Bursadan gitmeli
Söylesene Haşim Bey, söyle ne haltetmeli.

BURSANIN VALİLERİ

Bursa valilerinin Bursaya neler yaptıklarını inceliyordum. Yol, su, tiyatro, matbaa, hastane gibi bir çok eserlerile Bursaya imzasını atan Ahmet Vefik Paşanın neden bir heykeli, hiç olmazsa bir büstü yapılmamış olduğuna şaştım.

Valiler arasında şimdi Demokrat Partili milletvekili ve parti kurucularından ve sabık İstiklâl mahkemesi âzası Refik Koraltanın da ismi şerifine rastladım. Hazret acaba Bursada ne işler becerdi diye aradımsa da birşey bulamadım.

Bursalılara sordum, kimi «hiç!.», kimi de «bir çivi bile çakmadı» diye cevap verdi. Yalnız bir Bursalı:

«Uludağdaki otele gider, horoz yumurtalarından yaptırdığı bir hususî yemek taam ederdi» dedi.

NOT: Horoz yumurtası, insan yumurtalığı ve koç yumurtası gibi bir yumurta olup, horoz tarafından yumurtlanmadığının bilgi edinilmesi rica olunur.

Atatürk İnkılâbı

H. C. Armstrong'un Atatürk hakkındaki (Bozkurt) adlı eserinden. Sayfa: 45-46.

1910 da hususî bir misyonla Fransaya giden Ali Riza Paşanın kurmayına tayin edildi. Heyet bir kaç gün Pariste kaldıktan sonra Pikardideki askerî manevralara gitti. Ali Riza Paşa onun (Mustafa Kemalin) büyük meharet ve fetanet gösterdiğini, (haris ve keskin görüşlü bir subay) olduğunu biliyordu. Dönüşte ona (Mustafa Kemale) Selânik Harp Okulunu teslim ettiler. Okulu büyük bir meharetle yeniden teşkilâtlandırdı ise de genç neşesiz ve hoşnutsuzdu. Tabiati ne kadar askerce olursa olsun, daima siyasete hasret çekiyor, fakat orada yerini bulamıyorduf.

Meşrutiyet ihtilâli bir iyilik getirmemişti. Şimdi iktidarda bulunanlar Selânik komitesinden tanıdığı Enver, Talât ve Cemal idiler. Yahudi dönmesi Cavit Maliye Nazırı olmuştu. Kemal bunları hep küçük görüyor, hükmetmiye kabiliyetli olmıyan küçük adamlar sayıyordu.

O düşüncelerini saklamaz, okulda ve her yerde açıkça söylerdi. Büyük devletlerin her zamandan ziyade haris olduklarını, Almanyanın elinin Türkiyenin gırtlağında bulunduğunu, maliyecilerinin hak ve imtiyazlar satın aldıklarını, Bağdat hattını şimdiden kontrol ettiklerini, Cavit'in hıyanet ederek hattı Almanlara peşkeş çektiğini, en usta Alman diplomatlarının İstanbulda dolap çevirdiklerini, memleketin yabancılara, herkesten önce de Almanlara satılmış olduğunu söylüyordu.

Türkler dışarının yardımı ve müdahalesi olmaksızın kendi kendilerini idare etmeyi artık öğrenmeli idiler.

Memlekette her şey eskisi gibi kalmıştı: Maliye, idare ve umumî ahval Abülhamit zamanındaki kadar fena idi. Her yerde yoksulluk, her yerde, hele orduda hoşnutsuzluk vardı.

....

Akşamlarını gene kapalı kapılar arkasında, gizli toplantılarda geçirmeye başlamıştı. Fakat bu sefer yürütücü kafa kendisi idi. Hasımları ise şimdi iktidarda bulunan eski komite ihtilâlcileri idi. Yabancıların kovulması ve içeride ehliyetli bir hükûmet: İşte politikası (Türkiye Türklere). İşte parolası.

Memlekette Para bolluğu

Burnunu çeke çeke, anasıalamıyalım diye mi, böyle yanın eteğine sarılıp, horoz şekeri için mızmızlanan mahalle çocukları gibi, hiç durmadan parasızlıktan şikâyet edenlere doğrusu kızıyorum. Eğer bizde de para bol değilse, başka nerede boldur? Benim için, yüzlükten ötesi, Kutuplar kadar meçhul ise de, yine de geriye kalanların içinden çıkamıyorum. Maşaallah paralarımız o kadar bol, o kadar çeşitli ki, Denizyollarının vapur tarifesi gibi, bir türlü içinden çıkılmıyor.

On paralıklar, ne alışta, ne verişte, hakikaten metelik etmediği için süs olarak çıkarılmıştır. Şu on paralığı çıkaran zata sormalı:

— Bu neye yarar?

Bu memleketin desturun umumî helâlarının bile beş kuruştan aşağı duhuliyesi yoktur. Yani o işe bile yaramaz. Yalnız bir işe yarıyor: Vapur, tramvay, otobüs biletçileri «bozuk yok!» diye, gayri resmî maaşlarını böylece toplarlar.

Hele kuruşluklar, aman Allahım! Deliklisi, deliksizi, tırtıllısı, tırtılsızı, yuvarlağı, köşelisi...

Sağ olsun hükûmetimiz (bundan daha sağı varsa domina) darphane gibi sikke kesip, önümüze dağlar gibi metelikleri, kuruşları yığıyor,

— Nah, gözünüz doysun, işte para! diyor. Karnımız doymuyorsa da, gözümüz doyuyor ya...

«Bizim bize benzediğimiz» yetişmiyormuş gibi, şimdi paralarımızı da suratımıza benzettik çok şükür; yirmi beşlik kuruşluğa, ellilik beş kuruşa, on kuruş liraya benziyor.

Hem açıkgöz geçinirim, hem de kuruş diye hep yirmi beşliği veririm, bana da lira diye on kuruşu yuttururlar. Geçende birini böyle suç üstünde yakaladaım,

— Affedersiniz, teşbihte hata olmaz, dedi.

Herhalde hükûmetimiz, halk birbirini kazıklıya kazıklıya, kazıklanmağa alışsın da yadırgamasın diye yapmış olsa gerek. Yoksa, hata olmıyacak kadar teşbihe ne lüzum vardı.

Metelikler, kuruşlar o kadar bol ki, ceplerimizde sallana sallana, bu şangırtıdan hepimiz boynuna çan asılmış develere döndük. Maliye Bakanlığı, bizi, el öpüp bahşiş toplayan bayram çocuklarına çevirdi, öyle ki her vatandaş artık, bozuk paralardan canlı birer nikel, prinç, bakır maden ocağına döndü. Dikkat ettiniz mi,artık pantalon çekmiyor da, vatandaşlar, ördek gibi badi badi yürümeğe başladılar. Paraların ağırlığından ceplerimiz delindi, hep birer cebi delik olduk.

Hele kâğıt paralar... Üzerlerinde her ne kadar Türk lirası diye yazarsa da, o da tıpkı demokrasimiz gibi, önceleri Almanyada imal edilirdi, sonra İngilterede, şimdi de Amerikada basılmağa başlandı. Kâğıt paralardaki o ne renk, o ne çiy renk... Nereden bulurlar o ölü suratı renkleri... Affedersiniz, o ne ishal renkli kâğıtlardır ki, insan bulaşacak diye eline alamıyor.

Ne dersiniz, yoksa elimize almıyalım diye mi, böyle yapıyorlar?

Ben onu bunu bilmem. Türkiyede iki şey boldur, biri para, biri de kanun. Hükûmet canı sıkıldıkça metelik basıyor, içi sıkıldıkça kanun çıkarıyor.

Sevgime!

Fransada ikiyüzelli gramdan
İkiyüz grama indirilen
Ekmek istihkakı
Ve
Hürriyet için birbirlerile
Ölüm yarışına giren
Endonezya halkı
Dururken seni nasıl düşüneyim sevgilim!!
Maden kuyularında güneşe hasret çeken;
Ölüm karşısında bile gülmesini bilen
Yiğitler dururken
Söyle! nasıl düşünebilirim seni-?
Sevgili dudağındaki
Rujla kızaran mendillere
Şimdi kan tükürülüyor...
Herşey ölü.
Hiçbir yerde kalmamış hareket
İstırabım çok büyük
Sevgilim!..
Beni affet.

H. Tanık

Yeniden

Günlerdir açsın,
İmanın gevremiş
Köprü altında yatmaktan.
Kalmamış akıl denen şey sende
Kötü kötü düşünmekten
Şimdi ne yaparsın?
Sol dağlar aşılmaz.
Suları geçilmez ki
Ver elini memleketim,
Ver elini diyesin.
Kör olsun gözleri feleğin neylersin?
Bu rezillik çekilmez,
Neneyle de deli gönül neneyle
Çık memleketimin dağlarına da
Dana eleyle.
Ben yeni baştan doğdum anamdan,
Ölümü çoktan unuttum
Ve anladım ki:
Onların olduğu kadar
Yaşamak bizim de hakkımız.

Karcıoğlu

Biz.

Yaşıyoruz: Yaşamıya hasret
Bir çula hasret!
Tütüyor gözlerimizde sıcak
bir çatı altı
ve sarınacak
bir yorgan...
Yalnız, simsiyah toprak
uzanıyor
altımızda.
Ölüler haykırıyor
mezarlarından:
«— Bugünler için mi öldük!»
Biz,
Dertlerin deryası önünde
sıyrıldık çuvallardan.
Gölgeliklerde yaşıyoruz:
son saatlerin
gölgelerini,
kötü günlerin.
— ARIMIZDAN —
Ve iyi günler bekliyoruz!

Bü. Küç.

İsrail Devleti

(Baş tarafı 3 de)

ve sulhperver bir eleman sıfatla kendimizi, Cumhuriyet Türkiyesinin yakın komşusu saymakla kıvanç duymaktayız. Fakat bu yakınlığın coğrafî bir yakınlığa münhasır kalmıyacağı ve karşılıklı menfaatlerin inkışafına mahal vereceğini ümid ederiz. Zira, Türkiye Cumhuriyeti inkılâpçı bir devlettir. Onun düsturu «Geriliği boğmak» olduğuna göre, kendimizi bu sahada ve daha birçok sahalarda müşterek görüş ve menfaat rabıtalarile bağlı görmekteyiz. Bu bölgede müştereken halledeceğimiz birçok dâvalar vardır. Karşılıklı yardım esasları üzerinde kurulacak bir komşuluk, bu bölgenin refah ve saadetine, içtimaî ve iktisadî gelişmesine hız verecektir.

İsrail'e Muhaceret Hareketinde Yeni Rakkamlar

1948 senesinde, İsrail'e hicret ret etmiş Yahudilerin toplamı senenin sonunda 115 bine baliğ olmuş olacaktır. Bu rakkama doğum meblâğını da katarsak İsrail'deki Yahudi ahalisine, bir sene zarfında 130000 kişi ilâve edildiğini görürüz.

1947 senesine nazaran, Yahudi ahalisi yüzde 20 bir mikyasta büyümüş ve 1948 senesi nihayetinde İsrail'de mevcut Yahudilerin adedi 880 bine baliğ olmuş olacaktır.

İngilterede bir mizah üstadı tekaüt edildi

Londra 13 (Naften)— 1932 senesindenberi tanınmış İngiliz mizah gazetesi Punch'i idare etmekte olan Khox mart ayında tekaüde sevkedilecek ve yerini Cyril Bird'e bırakacaktır. Namı müstearı «Fougasse» olan Bird 11 senedenberi gazetenin artistik servisini idare etmektedir.

Balkanlardan Hicret

Almanya, Avusturya ve İtalyadaki Yahudi mülteci kampların tasfiyesi için büyük gayretler sarfediyoruz. İsrail devletinin ilânındanberi bu kamplardan 30 bin Yahudi buraya hicret etmiştir. Fakat oradan hicrete hazır daha 70.000 Yahudi vardır. Proğramımız mucibince, 1949 senesinin ilk aylarında bu kampları tamamen tasfiye etmiş bulunacağız.

Son zamanlarda Balkan memleketlerinden İsrail'e hicret cereyanına bakarsak, yakında ne Bulgaristanda ne de Arnavutlukta bir tek Yahudi kalmıyacağına hükmedebiliriz.

-Adıyamanda Bay Abdurrahman Kılınça:

1 — Öğretmenin söylediği doğrudur.

2 — Bahsettiğiniz manzumenin Neyzen Tevfiğe ait olduğu söylenmektedir.